

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060303

DOM
2020-08-17
Stockholm

Mål nr
M 5008-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-04-08 i mål nr M 3586-18, M 3592-18 och M 3593-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Borgholm Energi AB

Ombud: Advokaten E.W. och biträdande juristen S.S.

Motparter

1. L.A.

2. A.H.

3. U.H.

4. A.Ö.

5. B.Ö.

6. E.Ö-V.

Dok.Id 1598787

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

7. M.Ö.

8. L.Ö.

Ombud för 1–7: L.Ö.

SAKEN

Anläggningsavgift avseende fastigheterna XX, YY och ZZ i Borgholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen att:
 - a. L.A., A.Ö. och M.Ö. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift om 86 178 kr till Borgholm Energi AB.
 - b. U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift om 100 831 kr till Borgholm Energi AB.
 - c. A.H. är skyldig att betala anläggningsavgift om 56 866 kr till Borgholm Energi AB.
2. Mark- och miljööverdomstolen förpliktar:
 - a. L.A., A.Ö. och M.Ö. att solidariskt ersätta Borgholm Energi AB för dess rättegångskostnad (ansökningsavgift) vid mark- och miljödomstolen med 2 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 8 april 2019 till dess betalning sker.
 - b. U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. att solidariskt ersätta Borgholm Energi AB för dess rättegångskostnad (ansökningsavgift) vid mark- och miljödomstolen med 2 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 8 april 2019 till dess betalning sker.

- c. A.H. att ersätta Borgholm Energi AB för dess rättegångskostnad (ansökningsavgift) vid mark- och miljödomstolen med 2 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 8 april 2019 till dess betalning sker.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Borgholm Energi AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bifalla bolagets talan i mark- och miljödomstolen och fastställa att A.Ö., L.A. och M.Ö. solidariskt är skyldiga att betala anläggningsavgift med 86 178 kr samt förplikta dem att betala bolagets ansökningsavgift om 2 800 kr, att U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift med 115 488 kr samt förplikta dem att betala bolagets ansökningsavgift om 2 800 kr och att A.H. är skyldig att betala anläggningsavgift med 56 866 kr samt förplikta honom att betala bolagets ansökningsavgift om 2 800 kr.

A.Ö., L.A., M.Ö., U.H., B.Ö., L.Ö., E.Ö-V. och A.H.

(fastighetsägarna) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Borgholm Energi AB har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden:

De aktuella fastigheterna är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen och fastigheterna har behov av dricksvattentjänster. Eftersom det föreligger ett relevant behov av dricksvatten för fastigheterna ska frågan om hur behovet tillgodoses med största fördel avgöras genom en samlad bedömning av rådande omständigheter mot bakgrund av fastigheternas användningsmöjligheter på sikt.

Bolaget planerar och bygger ut den allmänna va-anläggningen utifrån kommunens skyldighet enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) att ordna vattenförsörjning och avlopp i ett större sammanhang. En förutsättning för att bolaget ska kunna uppfylla denna skyldighet är att fastighetsägare i enlighet med LAV åläggs en skyldighet att betala va-avgifter. Av förarbetena till LAV framgår att om

förhållandena i ett bebyggelseområde i stort behöver en kollektiv va-lösning av va-frågan, så har detta redan i sig ansetts innebära en stark presumtion för att andra lösningar inte heller är bättre i det enskilda fallet (prop. 2005/06:78 s. 79).

Förhållandena i bebyggelseområdet är sådana att det finns ett långsiktigt behov av allmänna va-tjänster, bl.a. med hänsyn till de låga grundvattennivåerna på Öland. Under sommarhalvåret fylls inte naturens vattenmagasin på, vilket bl.a. har lett till att det råder bevattningsförbud under denna period inom Borgholms kommun. Utanför bolagets vattentäkter sjunker grundvattnet och försvinner snabbare. För att säkerställa vattenförsörjningen på lång sikt och för att försöka minska belastningen på grundvattentäakterna har bolaget gjort flera investeringar de senaste åren, exempelvis i ett avsaltningssystem som renar havsvatten samt en vattenledning från fastlandet som stod klar sommaren 2016.

Förhållandena på Öland talar för att dricksvattenfrågan ska lösas kollektivt för vissa områden och det föreligger därför en stark presumtion för att andra lösningar inte är bättre i det enskilda fallet. Fastighetsägarna har inte presenterat någon bevisning som utvisar att den enskilda lösningen är bättre i förhållande till den omständigheten att bebyggelseområdet med hänsyn till bl.a. de låga grundvattennivåerna behöver en kollektiv lösning. Tvärtom innebär fastighetsägarnas nyttjande av den enskilda brunnen att grundvattennivån i området minskar ytterligare, vilket talar för att förhållandena i bebyggelseområdet i stort behöver en kollektiv va-lösning.

Bolaget har uppfyllt sin skyldighet att samråda med fastighetsägarna om förbindelsepunkternas läge. Förbindelsepunkterna har inte placerats olämpligt.

A.Ö., L.A., M.Ö., U.H., B.Ö., L.Ö., E.Ö-V. och A.H. har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden:

Det finns inte lagstöd för att fastigheter ska ansluta sig i syfte att bidra till utbyggnad av ledningsnät eller avsaltningssystem. Av förarbetena till LAV framgår att

enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen i ett område medför inte automatiskt att fastigheterna där kan avgiftsdebiteras.

Avgiftsskyldigheten måste i princip vara motiverad av den enskilda fastighetens behov av de vattentjänster som erbjuds. I praxis har behovet av rent vatten ofta ansetts kunna med större fördel tillgodoses genom fastighetens egen vattenbrunn, när brunnen har ett godtagbart vatten i tillräcklig mängd. En kostnadsjämförelse kan i sådana fall få fördelsbedömningen att väga över till förmån för det enskilda alternativet (prop. 2005/06:78 s. 79 f.).

Det krävs inte att det egna brunnsvattnet måste vara bättre än det kommunala vattnet för att fastighetsägaren ska slippa betala anläggningsavgift, utan det ska vara godtagbart och behovet av vatten ska kunna tillgodoses bättre på annat sätt. Vattnet från deras brunn har enligt provtagning bedömts som tjänligt (utan anmärkning), bedömt efter Livsmedelsverkets ”Råd om enskild dricksvattenförsörjning”.

Deras brunn kan och kommer även i framtiden att kunna leverera vatten i tillräcklig mängd. Brunnen har klarat av att leverera vatten under alla år, kan leverera 100 l/min och har god återhämtning. Idag är tre familjer fastboende på fastigheterna och under sommartid vistas där upp till 25 personer. Även vid ett ökat permanentboende skulle brunnen klara ett väsentligt ökat uttag av vatten, särskilt under höst, vinter och vår, eftersom den ligger vid en rullstensås. En bergborrad brunn har en varaktighet om 100 år och har i allmänhet ett bättre skydd mot föroreningar än en brunn i jordlagren. Bergborrade brunnar sinar dessutom sällan under torrperioder eftersom grundvattnet är djupt liggande.

De har gjort en kostnadsjämförelse som visar att den egna brunnen ger en lägre kostnad som inte är marginell, både om man jämför engångskostnader och årliga kostnader. Dessutom kommer värdet på deras fastigheter troligen att vara högre med bibehållen egen brunn då vattnet är närproducerat, resurssnålt och ger en lägre årskostnad.

Deras egna brunn innebär inget ökat uttag av grundvatten på Öland och innebär i övrigt en god hushållning med naturresurser. Det totala grundvattenuttaget kan bara

minskas genom att man ökar uttaget från avsaltningens anläggningen och ledningen från fastlandet, dvs. inte genom att ansluta fastigheter som har egen brunn. Det är inte heller någon nackdel att ta vatten från många vattentäkter. Det kan tvärtom vara en fördel att ta vatten från egna brunnar istället för enbart från kommunala vattentäkter. Det finns dock ingen forskning som visat vad som är mest fördelaktigt. Att ta vatten från egen brunn har även andra miljöfördelar såsom ingen kemikalieanvändning samt lägre energiåtgång både för transport av vattnet och för avsaltning av vattnet.

Det brev som bolaget säger sig ha sänt till fastighetsägaren gällde bara fastigheten YY och inte XX och ZZ, som inte var bildade då. Brevet handlade enbart om förbindelsepunkt för avloppet. Brevet skickades inte till fastighetsägarna utan till deras föräldrar som var hyresgäster på fastigheten. Inget samråd ägde rum innan förmedlingen av anslutningspunkt skickades ut våren 2018 för de tre fastigheterna YY, XX och ZZ

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 24 § första och andra stycket LAV ska en fastighetsägare betala avgifter för en allmän va-anläggning om fastigheten finns inom va-anläggningens verksamhetsområde och den med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver en vattentjänst och behovet inte kan tillgodoses bättre på annat sätt. Vid bedömning av behovet ska särskild hänsyn tas till i vilken utsträckning jämförda alternativ tillgodoser intresset av en god hushållning med naturresurser. Avgiftsskyldigheten uppkommer enligt 25 § när huvudmannen har upprättat förbindelsepunkt för fastighetens anslutning och underrättat fastighetsägaren om dess läge.

LAV bygger i stora delar på den tidigare lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. I och med den nya lagen utvidgades kommunens ansvar att ordna en allmän va-anläggning från att gälla enbart när en sådan anläggning behövdes av hälsoskyddsskäl till att även gälla när anläggningen behövdes med hänsyn till skyddet för miljön (prop. 2005/06:78 s. 1). Hänvisningen till skyddet för människors hälsa och miljön infördes även bl.a. i den i målet aktuella bestämmelsen om fastighetsägarens avgiftsskyldighet. Lagstiftarens utgångspunkt var att LAV, utöver

säkerställandet av att va-anläggningar kommer till stånd i den omfattning som behövs för hälsoskyddet, skulle bidra till en hållbar utveckling och en god resurshushållning. Lagen utformades därför för att möjliggöra va-lösningar som tillgodoser moderna krav på miljöhänsyn (a. prop. s. 45). För att miljöskyddsrekvisitet ska anses vara uppfyllt krävs enligt förarbetena att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön. Förutom denna utvidgning av kommunernas utbyggnadsansvar ansåg lagstiftaren att det även var viktigt att försöka tillgodose intresset av en god hushållning med naturresurserna, men att detta inte borde vara en särskild grund för kommunens utbyggnadsskyldighet (a. prop. a. s.). En av miljöhänsyn motiverad utbyggnadsskyldighet ansågs kunna medföra att bebyggelsen i större utsträckning skulle komma att försörjas med allmänna vattentjänster – exempelvis i omvandlingsområden och rena fritidsområden där hälsoskyddsskäl av någon anledning inte hade räckt till för att få en sådan försörjning till stånd.

I likhet med vad som gällde enligt tidigare lagstiftning medför inte enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen inom ett område automatiskt att fastigheterna där kan avgiftsdebiteras, utan avgiftsskyldigheten är i princip motiverad av den enskilda fastighetens behov av de vattentjänster som erbjuds (a. prop. s. 79 f.). Genom införandet av LAV förtydligades dock i 24 § första stycket 2 att fastighetens behov grundas på skyddet för människors hälsa och miljön. Avsikten var att ett hänsynstagande till god hushållning med naturresurserna skulle ge större utrymme för enskilda bra småskaliga alternativ som uppfyller långsiktiga krav på hälso- och miljöskydd (a. prop. s. 143). Som exempel på god hushållning med naturresurser nämndes att om ett enskilt alternativ till en va-lösning skulle visas vara överlägset i fråga om återföring av viktiga näringsämnen till det naturliga kretsloppet samtidigt som det enskilda alternativet från övriga relevanta synpunkter håller någorlunda jämna steg med det allmänna alternativet, skulle denna fördel med den enskilda lösningen kanske kunna anses räcka för att fastighetsägaren ska slippa avgiftsskyldighet gentemot huvudmannen för den allmänna anläggningen (a. prop. s. 81).

Det är ostridigt att fastighetsägarnas respektive fastigheter är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen. Den första förutsättningen för fastighetsägarnas avgiftsskyldighet i enlighet med 24 § första stycket 1 LAV är därmed uppfylld.

Frågan om fastigheternas behov av vattentjänsten och hur behovet i fråga bäst kan tillgodoses ska bedömas med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, efter objektiva grunder och med beaktande av fastighetens användningsmöjligheter på sikt. Vid prövningen ska hänsyn även tas bl.a. till den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt. Där förhållandena i ett bebyggelseområde i stort påkallar att allmän va-anläggning byggs ut för att betjäna området, är det ofrånkomligt att detta åtminstone i någon mån måste innefatta en presumtion för att också de enskilda fastigheterna i området har ett motsvarande behov.

Det är huvudmannen, dvs. bolaget, som har bevisbördan för att fastigheterna har ett sådant behov av vattentjänsterna som avses i LAV. Mark- och miljööverdomstolen anser inte att bolaget har visat att fastigheterna skulle ha ett behov av den aktuella vattentjänsten med hänsyn till skyddet för människors hälsa. Utredningen i målet talar snarare för att vattnet i den egna brunnen är av godtagbar kvalitet.

Mark- och miljööverdomstolen finner dock det utrett att förhållandena på Öland med hänsyn till de låga grundvattennivåerna är sådana att det finns ett sådant behov av skydd för miljön som avses i LAV. Det kan förväntas att en kollektiv lösning av dricksvattenfrågan kommer att förhindra eller åtminstone väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön. Att dricksvattenfrågan bör lösas kollektivt för det aktuella bebyggelseområdet i stort utgör en presumtion för att också fastighetsägarnas fastigheter har ett motsvarande behov. Det är fastighetsägarna som har bevisbördan för att deras fastigheters behov med större fördel kan tillgodoses på något annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen. Fastighetsägarna har inte visat att fastigheternas behov skulle lösas med större fördel genom den egna brunnen än genom den allmänna va-anläggningen. Tvärtom skulle ett fortsatt uttag av vatten genom den egna brunnen kunna påverka grundvattnet på ett sätt som inte kan anses tillgodose intresset av god hushållning med naturresurser. Mark- och miljööverdomstolen anser därför att

fastighetsägarna i enlighet med 24 § LAV är skyldiga att betala avgift för den allmänna va-anläggningen till bolaget.

Mark- och miljööverdomstolen finner att bolaget har upprättat förbindelsepunkt för fastigheternas anslutning och underrättat fastighetsägarna om förbindelsepunkternas läge på ett korrekt sätt. Förutsättningen för avgiftsskyldighet i enlighet med 25 § är därmed uppfylld.

Av 29 § LAV framgår att avgifterna får bestämmas som anläggningsavgifter och brukningsavgifter. Enligt 34 § första stycket LAV ska avgifternas belopp och hur de ska beräknas framgå av en taxa. Kommunen får enligt samma paragraf meddela föreskrifter om taxan.

Av den i målet tillämpliga va-taxan framgår att anläggningsavgift utgår per fastighet med dels en avgift avseende framdragning av varje uppsättning servisledningar till förbindelsepunkter för vattenförsörjning (V), spillvattenavlopp (S) samt dag- och dränvattenavlopp från fastighet (Df), dels en avgift avseende upprättande av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och Df, dels en avgift per kvadratmeter tomtyta (maximalt intill ett belopp motsvarande en tomtyta om 1 500 kvadratmeter), dels en avgift per lägenhet på fastigheten. Bolaget har sedan tidigare debiterat fastighetsägarna anläggningsavgifter för spillvattenavlopp. Det aktuella målet gäller enbart avgifter avseende vattenförsörjning, varför den yrkade anläggningsavgiften utgör en reducerad avgift i enlighet med va-taxans bestämmelser.

Mark- och miljööverdomstolen finner att de yrkade beloppen avseende anläggningsavgift för fastigheterna XX och ZZ överensstämmer med va-taxan.

Av protokollet från den muntliga förberedelsen i mark- och miljödomstolen (mål nr M 3592-18, aktbil. 15) framgår att bolaget har beräknat anläggningsavgiften för fastigheten YY utifrån förutsättningen att fastigheten har fyra bostadsenheter (lägenheter). Anläggningsavgiften för fastigheten YY ska därför rätteligen uppgå till 100 831 kr.

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen att fastighetsägarna är skyldiga att betala anläggningsavgift till bolaget i enlighet med vad som framgår av domslutet.

Med hänsyn till utgången i målet ska fastighetsägarna förpliktas att betala bolagets yrkade rättegångskostnader avseende ansökningsavgifter vid mark- och miljödomstolen i enlighet med 56 b § andra stycket LAV och 18 kap. rättegångsbalken.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2020-09-14

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Marianne Wikman Ahlberg, tekniska rådet Ingrid Johansson och tf. hovrättsassessorn Sanna Ordenius, referent.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-04-08
meddelad i
Växjö

Sid 1 (14)
Mål nr M 3586-18
M 3592-18
M 3593-18

PARTER

Kärande

Borgholm Energi AB, 556527-7455 (mål M 3586-18, M 3592-18 och M 3593-18)

Ombud: I.G.

Svarande

1. L.A.	Mål M 3586-18
2. A.Ö.	Mål M 3586-18
3. M.Ö.	Mål M 3586-18
4. U.H.	Mål M 3592-18
5. B.Ö.	Mål M 3592-18
6. L.Ö.	Mål M 3592-18
7. E.Ö-V.	Mål M 3592-18
8. A.H.	Mål M 3593-18

Dok.Id 472296

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:00

SAKEN

Anläggningsavgift avseende fastigheterna XX (mål M 3586-18), YY (mål M 3592-18) och ZZ (mål M 3593-18), Borgholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ogillar käromålen.

BAKGRUND

Borgholm Energi AB (bolaget) har förmedlat förbindelsepunkter för anslutning av vatten avseende fastigheterna

- XX (mål M 3586-18),
- YY (mål M 3592-18) och
- ZZ (mål M 3593-18).

Bolaget har fakturerat avseende anläggningsavgifter för anslutningen.

De tre ovan nämnda fastigheterna har en gemensam egen dricksvattenbrunn på fastigheten YY.

Bolaget har nu ansökt om stämning å svarandena avseende anläggningsavgift för vatten.

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen fastställer att fastighetsägare

- A.Ö., L.A. och M.Ö. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift med 86 178 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr,
- U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. är solidariskt skyldiga att betala anläggningsavgift med 115 488 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr och
- A.H. är skyldig att betala anläggningsavgift med 56 866 kr och ansökningsavgift med 2 800 kr.

A.Ö., L.A. och M.Ö. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift men ansökningsavgiften bestrids inte.

U.H., B.Ö., L.Ö. och E.Ö-V. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift. Ansökningsavgiften vitsordas.

A.H. bestrider yrkandet om betalning för anläggningsavgift. Ansökningsavgiften vitsordas.

UTVECKLING AV TALAN

Nedan anges vad parterna anfört skriftligen samt vid muntlig förberedelse endast i de delar som det behövs för att klargöra hur mark- och miljödomstolen kommit fram till sina ställningstaganden. Att en omständighet som anförts inte redovisats innebär inte att domstolen inte har tagit del av den.

Bolaget anför följande till stöd för sin talan. Bolaget har rätt att ta ut anläggningsavgift på grund av att Borgholms kommun har beslutat om verksamhetsområde i enlighet med lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

Bolagets skyldighet att påföra fastighetsägarna avgifter vars fastighet är belägen inom verksamhetsområde grundar sig i 6, 24, 25, 26, 29, 31, 34 och 35 §§ LAV samt enligt kommunens va-taxa.

Alla tre fastigheter ingår i samma verksamhetsområde för vatten och spillvatten, antaget av kommunen 2008 då avgiftsskyldighet inträder. För aktuellt område har man sett att det finns behov av kommunala va-tjänster. Om en fastighet finns inom verksamhetsområde och va byggs ut uppstår betalningsskyldighet.

Under våren 2018 förmedlade bolaget via brev till fastighetsägare förbindelsepunkt. Vid detta tillfälle uppstod avgiftsskyldighet för vattentjänsten. Vid förmedlingen uppstår ett solidariskt ansvar för ägarna av resp. fastighet. Därefter har faktura

skickats ut till respektive fastighetsägare. Alla fastigheter brukar det kommunala spillvattnet och har betalat grundavgifter för detta sedan anslutning.

Enligt nuvarande rutiner informeras fastighetsägarna om verksamhetsområde samt att bolaget vill ha en dialog. Bolaget försöker alltid komma överens om den bästa lösningen för båda parterna. Vattenprov tas i samråd med fastighetsägare.

Behovet av va ska bedömas efter objektiva grunder och med beaktande av fastigheternas användningsmöjligheter även på längre sikt. De aktuella fastigheternas ägares uppfattning om behovet tillmäts ingen självständig betydelse.

Vid analys av det enskilda vattnet på aktuell fastighet visade det sig att vattnet var tjänligt med avseende på mikrobiologisk bedömning och enligt det kemiska provet var bedömningen att det var tjänligt med anmärkning.

Parametern COD har betydelse eftersom om detta värde höjs så har bakterier lättare att fastna och gro i ledningar. Det är således inte bara färgen som påverkas om det finns mycket COD i vattnet.

Fastigheternas behov av anordningar för att förse dessa med dricksvatten kan alltså inte tillgodoses bättre med befintliga anordningar eller på annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen.

För bedömningen av om ett vatten kan anses godtagbart som hushållsvatten eller inte har i rättspraxis ledning hämtats från Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30). Vatten som uppfyller kraven i dessa föreskrifter har normalt godtagits för den vattenförsörjning som va-lagstiftningen avser. De prover som tas vid enskild brunn ska analyseras på samma sätt som ledningsnätsvatten för att en korrekt jämförelse ska kunna göras. Man kan inte ha olika bedömningsskalor.

Av vikt för fastigheten är också att den egna vattenkällan ska kunna förse hushållet med tillräcklig mängd vatten på lång sikt. Enligt fastighetsägarna finns det tillgång

på vatten men bolaget måste bedöma för all framtid. Det sker miljö- och klimatförändringar. Utanför bolagets vattentäkter sjunker grundvattnet och försvinner snabbare. Bolaget kan inte bedöma vattenkvantiteten hos den enskilda brunnen idag.

Vattnet är ett livsmedel som inte är obegränsat och under sommarhalvåret fylls inte naturens vattenmagasin på, vilket innebär att det är bevattningsförbud under sommarhalvåret inom Borgholms kommun. För att säkerställa vattenförsörjningen under lång tid har bolaget gjort flera investeringar de senaste åren, bland annat i ett avsaltningsverk som renar havsvatten. Investeringar har även gjorts i en vattenledning från fastlandet.

Bolaget gör som huvudman regelbundna kontroller på vattnet. Vattenprover tas i vattentäkter, vid vattenverk och i ledningsnät hos konsumenter. Analyserna hanteras av kunnig och erfaren personal som snabbt kan sätta in åtgärder mot avvikande gränsvärden dygnet om under hela året.

Bolagets tidigare tolkning om en fastighet hade en egen vattenbrunn som fastighetsägaren ansåg täcka behovet, inte hade en skyldighet att betala anläggningsavgiften för vattenförsörjningen, har vid avgörande hos VA-nämnden och mark- och miljödomstolen bedömts som felaktig (M 149-16 och M 4291-13). De aktuella avgörandena anger att om fastigheten inte har något godkänt vattenprov när förmedlingen av förbindelsepunkten görs, uppstår avgiftsskyldighet för anläggningsavgift och brukningsavgift oavsett när den fysiska etableringen har gjorts.

Vad gäller möjligheten att dela på en egen dricksvattenbrunn kan länsstyrelsen ha krav för det, till exempel vad gäller vattendom och tillsyn. Det krävs tillstånd för att distribuera vatten till andra fastigheter om det gäller vissa mängder.

Det är hushållande med naturresurser att fastigheter ansluts.

L.A., A.Ö., M.Ö., U.H., B.Ö., L.Ö., och E.Ö-V. och A.H. (nedan svarandena) anför följande till stöd för talan.

De motsätter sig inte att fastigheterna är belägna inom verksamhetsområdet. Avgiftsskyldighet för vattenförsörjning har dock inte inträtt för fastigheterna. Deras vatten från den egna brunnen är tjänligt men har blivit felaktigt bedömt.

Det är endast 24 § LAV som har betydelse för bedömningen. I va-taxan, punkt 4.2., anges att ”Härvid förutsätts att samtliga i 24 § första stycket 1 och 2 i lagen om allmänna vattentjänster angivna förutsättningar för avgiftsskyldighet är uppfyllda.”. De anser att 2. inte är uppfylld och att deras alternativ med egen brunn ger en överlägset mycket bättre hushållning med naturresurser.

När bolaget informerade om anslutning borde man gett fastighetsägarna möjlighet att se över sitt vatten. Enligt lagen är det tillåtet att installera filter och vidta åtgärder vid bristande kvalitet. Den möjligheten har dock inte erbjudits dem.

Provet taget den 8 augusti 2017 visar inte att det finns risk för människors hälsa och miljön. I provet är det parametern COD som gav tjänligt med anmärkning. COD påverkar varken människors hälsa eller miljön, den har enbart en estetisk påverkan.

Vidare utvärderades provet på ett felaktigt sätt. Provet bedömdes efter de kriterier som finns i SLVFS 2001:30 och som gäller för stora leverantörer av vatten. Föreskrifterna gäller dock inte dricksvatten från vattenverk som i genomsnitt tillhandahåller mindre än 10 m³ dricksvatten per dygn, eller som försörjer färre än 50 personer. Föreskriften gäller således inte för deras brunn. För egen brunn gäller istället Livsmedelsverkets råd om egen dricksvattenförsörjning. Där anges riktvärdet för COD till 8 mg O₂/l (e). Värdet för deras brunn var 6 mg O₂/l (e).

De tar regelbundet prover på vattnet från den egna dricksvattenbrunnen sedan tio år tillbaka. Brunnen är lokaliserad till en plats vid en rullstensås så vattnet renas genom en naturlig reningsprocess.

På direkt fråga har Livsmedelsverket bekräftat att för mindre anläggningar ska råden tillämpas.

I de av bolaget åberopade målen M 149-16 och M 4291-13 har man inte tagit upp frågan om hur vattenkvaliteten från egen brunn ska bedömas. Avgörandena handlar inte om ifrågasättande av gränsvärden. Frågan är varför det finns råd för egna dricksvattenbrunnar om man ändå inte ska tillämpa dessa.

Det finns skäl för att använda olika skalor för olika anläggningar. Vattnet för en enskild brunn ska inte färdas långt och innehåller inte kemikalier som kommunens vatten. Att COD-värdet för stora brunnar är lägre är rimligt eftersom COD kan störa desinfektionsprocessen i en större anläggning.

Provet visar att samtliga testade parametrar som har hälsomässig eller teknisk påverkan uppfyller även de högre krav som ställs på stora vattenverk. Det är således bara ett värde som ligger över och det har endast en estetisk påverkan.

Att fortsätta använda den egna brunnen innebär en överlägset bättre hushållning med naturresurser än att övergå till kommunalt vatten. Vid anslutning till det kommunala systemet behöver ett nytt internt system byggas upp för att leverera vatten till nio olika byggnader. Deras lokala produktion av vatten måste dessutom vara mer energieffektiv än produktion av det kommunala vattnet som på Öland innebär transporter av olika slag och också energiförbrukning vid drift av avsaltningsanläggningen. Miljömässigt måste det vara bättre att sprida vattenuttag än att koncentrera dessa till några punkter.

Deras brunn har klarat av att leverera vatten under alla år. Sommaren 2018 tog upp till 25 personer vatten samtidigt från den egna brunnen utan att den sinade. Brunnen återhämtar sig under vintern. De mäter vattenståndet i brunnen.

Även på lång sikt kan deras brunn producera dricksvatten av god kvalitet och tillfredsställande kvantitet. Det baseras på dels den stabila kvalitet som vattnet uppvisat vid regelbundna vattenprover under många år, dels det faktum att brunnen ligger i direkt anslutning till en rullstensås. Deras brunn är inte utrustad med filter.

De (svarandena) har pratat om att ordna med ett servitut så att alla har formell tillgång till brunnen som ligger på en av fastigheterna. När bolagets stämningsansökan kom pausade de dock diskussionerna om detta. Om de får möjlighet att fortsätta använda brunnen tar de åter igen upp frågan om servitut.

BEVISNING

Respektive part har åberopat viss skriftlig bevisning.

MÅLETS HANDLÄGGNING VID MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Mark- och miljödomstolen har hållit muntlig förberedelse i målen.

Vid den förberedelsen har **mark- och miljödomstolen** frågat bolaget om man har fört en dialog med enskilda om möjligheten att förbättra vattenkvaliteten på det egna dricksvattnet.

Bolaget svarade att man har ofta samtal med kunderna i sådana fall. Bolaget talar då om att är man inte överens och kunden inte vill betala anläggningsavgiften så kan bolaget göra en kontroll på det enskilda vattnet. Men kommunen har beslutat om verksamhetsområde vilket medför att bolaget har en skyldighet att förmedla förbindelsepunkt till fastighetsägarna. Om fastighetsägarna sedan vill använda det egna vattnet och filtrerar det har bolaget inga synpunkter på.

DOMSKÄL

Målets handläggning och domstolens sammansättning

Eftersom det är fråga om en enda gemensam egen dricksvattenbrunn för fastigheterna YY, XX och ZZ handläggs målen (M 3586-18, M 3592-18 och M 3593-18) gemensamt i denna dom.

Mark- och miljödomstolen har hållit muntlig förberedelse i målen. Domstolen avgör med stöd av 42 kap. 18 § 1 st. 5. rättegångsbalken målen utan huvudförhandling. Mark- och miljödomstolen bedömer med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att det med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt att rätten består av ordföranden och tekniskt råd.

Ramen för prövningen

Prövningen gäller enbart frågan om svarandenas eventuella avgiftsskyldighet. Krav på faktisk anslutning prövas med stöd av miljöbalken i annan ordning och är således inte föremål för prövning i dessa mål.

Aktuella fastigheter är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen

Det är ostridigt att de aktuella fastigheterna är belägna inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen. Detta konstaterande är dock inte tillräckligt för att konstituera en betalningsskyldighet (se 24 § 2 p. LAV).

Kan behovet av dricksvattentjänster bättre tillgodoses genom den befintliga enskilda dricksvattenbrunnen än genom den allmänna va-anläggningen?

Det är ostridigt att fastigheterna i och för sig har behov av dricksvattentjänster. Frågan i målen är dock om detta behov bättre kan tillgodoses genom den befintliga enskilda dricksvattenbrunnen än genom den allmänna va-anläggningen. Det är den enskilde fastighetsägaren som måste kunna bevisa att dricksvattenbehovet bättre

kan tillgodoses på annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen, dvs. genom den egna vattenbrunnen (24 § LAV).

Vid besvarandet av frågan är följande uttalanden i förarbetena (prop. 2005/06:78 s. 79 f. och s. 143) av intresse: Enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen i ett område medför inte automatiskt att fastigheterna där kan avgiftsdebiteras. Avgiftsskyldigheten måste i princip vara motiverad av den enskilda fastighetens behov av de vattentjänster som erbjuds. Fastighetsägaren är inte skyldig att betala avgifter för några andra tjänster än sådana om han faktiskt utnyttjar och sådana som fastigheten kan anses behöva vare sig de utnyttjas eller inte. Detta behov ska bedömas på objektiva grunder. Fastighetsägarens egen uppfattning om behovet tillmäts ingen självständig betydelse. Om det kan konstateras ett relevant behov av erbjudna vattentjänster uppkommer frågan om hur behovet tillgodoses med största fördel. Detta avgörs genom en samlad bedömning av rådande omständigheter mot bakgrund av fastighetens användningsmöjligheter på sikt. Trots att det är en individuell prövning måste hänsyn tas till den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt. Om förhållandena i bebyggelseområdet i stort behöver en kollektiv lösning av va-frågan, har detta redan i sig ansetts innebära en stark presumtion för att andra lösningar inte heller är bättre i det enskilda fallet. Miljöaspekten är också viktig i det här sammanhanget, men det är inte avgörande vilket system som är mest kretsloppsanpassat. Hänsyn skall vidare tas till vad en modern boendestandard kan anses kräva och till rena bekvämlighetssynpunkter, va-lösningarnas varaktighet och hållbarhet, betydelsen av möjliga framtida förändringar i fastighetens användning och ägarförhållanden, samt de rent tekniska och ekonomiska förhållandena. I praxis har behovet av rent vatten ofta ansetts kunna med större fördel tillgodoses genom fastighetens egen vattenbrunn, när brunnen har ett godtagbart vatten i tillräcklig mängd. En kostnadsjämförelse kan i sådana fall få fördelsbedömningen att väga över till förmån för det enskilda alternativet. ... Andra stycket (24 § LAV: mark- och miljödomstolens förklaring) medför att det vid fördelsbedömningen ska beaktas särskilt i vad mån jämförda alternativ tillgodoser intresset av en god hushållning med naturresurserna. Avsikten är att ett sådant hänsynstagande ska ge större utrymme för enskilda bra småskaliga alternativ som uppfyller långsiktiga krav på hälso- och miljöskydd. Det ska öka fastighetsägarens möjlighet att få hålla sig till ett sådant enskilt alternativ och därigenom slippa avgiftsskyldighet gentemot huvudmannen.

Vid prövningen av aktuella mål tillmäts fastighetsägarnas uppfattning ingen självständig betydelse. Trots att det är en individuell prövning måste hänsyn tas till den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt. Mark- och miljödomstolen bedömer att förhållandena på Öland, ifråga om tillgången på dricksvatten, talar för att dricksvattenfrågan ska lösas kollektivt för vissa områden

på ön. Detta är således en presumtion för att käromålen ska bifallas men ändå inte ensamt tillräckligt.

Den totala avgiften för anslutning av de tre aktuella fastigheterna till den allmänna va-anläggningen uppgår till drygt 250 000 kr. Därtill kommer kostnader för ett nytt internt system för leverans till nio byggnader på de aktuella fastigheterna. Mark- och miljödomstolen bedömer att fortsatt användning av den egna brunnen bör vara klart mycket billigare än anslutning till det kommunala vattennätet. Detta konstaterande talar emot skyldighet att betala anslutningsavgift (jfr Statens VA-nämnd beslut 1976-02-10, BVA 6, mål nr VA 130/74). Detta är dock inte tillräckligt för att ensamt ogilla käromålen.

Vid bedömningen av skyldigheten att betala anslutningsavgift ingår även en prövning av kvaliteten på den egna brunnens dricksvatten.

Såvitt framkommit har den kommunala miljönämnden inte krävt någon tvångsanslutning av fastigheterna till det kommunala dricksvattnet (jfr Statens VA-nämnd beslut 1983-08-17, BVA 89, mål nr VA 164/82). Detta talar i viss mån emot att dricksvattnet från den egna dricksvattenbrunnen skulle vara av sådan kvalitet att det motiverar skyldighet att betala anslutningsavgift.

Ifråga om analys av dricksvattnet från den egna brunnen noterar mark- och miljödomstolen följande.

Bolaget hävdar att bedömningen ska göras mot "Livsmedelsverkets föreskrift (SLVFS 2001:30) om dricksvatten". Mark- och miljödomstolen noterar att det enligt 2 § i angiven föreskrift stadgas att dessa gäller anläggningar för dricksvattenförsörjning som

1. i genomsnitt tillhandahåller 10 m³ dricksvatten eller mer per dygn, eller
2. försörjer 50 personer eller fler med dricksvatten.

Det har inte framkommit att dricksvattenförsörjningen på aktuell fastighet skulle vara av sådan omfattning som anges ovan. Det är därför inte rimligt att tillämpa de föreskrifterna vid bedömningen av om dricksvattnet från den egna brunnen är lika bra som det kommunala dricksvattnet.

Svarandena hävdar att bedömningen av dricksvattnet från den egna brunnen istället ska göras mot Livsmedelsverkets ”Råd om enskild dricksvattenförsörjning”. I råden stadgas följande:

Detta råd gäller för dricksvatten från vattenverk och enskilda brunnar eller enskilda dricksvattenanläggningar.

- som i genomsnitt tillhandahåller mindre än 10 m³ dricksvatten per dygn, och
- som försörjer färre än 50 personer.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de aktuella fastigheternas dricksvatten från den egna brunnen omfattas av dessa råd med hänsyn till hur mycket vatten som tillhandahålls samt hur många personer som brunnen försörjer.

Bedömningen av kvaliteten på dricksvattnet från den egna brunnen ska därför göras med tillämpning av Livsmedelsverkets råd om enskild dricksvattenförsörjning. Bolagets hänvisningar till tidigare domstolsavgöranden föranleder ingen annan bedömning.

Av analysresultat framgår att alla parametrar som analyserats uppfyller, med marginal, bedömningen tjänlig enligt Livsmedelsverkets ”Råd om enskild dricksvattenförsörjning”.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att dricksvattnet från den egna brunnen är av god kvalitet.

Det har inte framkommit att kvantiteten från den egna brunnen skulle vara för låg, dvs. det är fråga om tillräckligt mycket vatten för att tillgodose fastigheternas behov, även på längre sikt.

Att hämta dricksvatten med godtagbar kvalitet och kvantitet från egen brunn bedöms vara god hushållning med naturresurserna (24 § andra stycket LAV).

Mark- och miljödomstolen noterar särskilt att bolaget inte har erbjudit fastighetsägarna möjlighet att åtgärda kvaliteten på dricksvattnet från den egna brunnen.

Mark- och miljödomstolen finner vid en samlad bedömning att fastigheternas behov av dricksvattentjänster kan tillgodoses bättre genom den egna vattentäkten. Vid bedömningen har särskilt beaktats den ekonomiska aspekten. Avgiftsskyldighet föreligger därför inte. Vad bolaget har anfört om ev. krav på tillstånd föranleder ingen annan bedömning.

Ansökningsavgift

Bolaget yrkar ersättning för ansökningsavgift om 2 800 kr i vardera mål. Eftersom bolaget blir tappande part i målen kan svarandena inte förpliktas att betala ansökningsavgift till bolaget.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 29 april 2019.

Urban Lund

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström. Målet har handlagts av tingsnotarien Emilia Bengtsson.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se